“Mākslīgs skandāls” - Čīles un Bolīvijas konflikts par “narkotiku koksni” saasinās

Māris Liopa. Zemeunvalsts.lv

Čīles ziemeļu pilsētas Arikas tiesnesis Kontrerass uz vismaz 60 dienām ir apturējis Bolīvijas lapu koksnes utilizāciju, lai neatkarīga Čīles valsts laboratorija varētu veikt atkārtotas ķīmiskās analīzes. Lieta saistīta ar vērienīgu, plaši atspoguļotu medijos, narkotiku konfiskāciju Arikas ostā pēc tam, kad Čīles tiesībsargājošās iestādes norādīja, ka 1080 tonnās Bolīvijas *ipe* un *cumaru* kokmateriālu esot "iesūcināts" liels daudzums kokaīna.

Tomēr Eiropas Kokmateriālu tirdzniecības federācija (EETF) un nozares eksperti ir apšaubījuši Čīles sākotnējos *eksprestestu* rezultātus. Eksperti norāda, ka minētās koksnes sugas ir tik blīvas, ka šķidrumi tajās nespēj iesūkties pat rūpnieciskā vakuuma spiedienā. Skandālu pastiprina fakts, ka Čīles iestādes jau ir paspējušas iznīcināt (sadedzināt) aptuveni 80% no visas konfiscētās koksnes, pirms tika veiktas neatkarīgas laboratorijas pārbaudes. Turklāt daudzi Bolīvijas uzņēmumi par savas kravas aizturēšanu pat netika informēti un par to uzzināja tikai pēc mēnešiem, kad ārvalstu pircēji sāka meklēt pazudušos konteinerus. Rezultātā saasinās konflikts arī starp abām valstīm, jo Čīles iestādes ir rīkojušās pārsteidzīgi.

Tiesa ir atļāvusi bijušajam ASV Narkotiku apkarošanas administrācijas (DEA) tiesu ekspertīzes vadītājam S. Oultonam kontrolēt jaunās kokmateriālu analīzes eksportētāju aizstāvības vārdā.

“Sensacionālā konfiskācija”

Čīles iestādes šo gadījumu sākotnēji pasludināja par lielāko narkotiku konfiskāciju valsts vēsturē, apgalvojot, kā koksnes šķiedrās ir “ieslēgtas” aptuveni 108 tonnas narkotiku tādejādi veidojot 10–20% no katras kravas svara. Kamēr Čīles prokuratūra uzstāj, ka testi pierāda narkotiku klātbūtni, Bolīvijas kaimiņvalstī Brazīlijā Federālā policija pārbaudīja 260 tonnas tās Bolīvijas lapu koksnes materiālus un neatrada nekādas kokaina pēdas. Arī pašā Bolīvijā veiktie laboratoriju testi koksnes paraugos narkotikas

neuzrādīja. Eksportētāju aizstāvības advokāti pierādīja, ka daži konteineri tikuši pārbaudīti, paņemot tikai 9 līdz 11 paraugus, nevis 25, kā to pieprasa attiecīgās vadlīnijas un kā iepriekš apgalvoja čīliešu prokurors. Tāpat atklājās, ka koksnes dedzināšana tika sākta, pirms prokuratūra vai aizstāvība vispār saņēma oficiālus iznīcināšanas aktus.

“Uzpūsts” skandāls?

Sākotnējie tiesībsargājošo iestāžu apgalvojumi saskaras ar nopietnu skepsi no koksnes ekspertu puses, jo fiziski nav iespējams tik blīvā koksnē - piemēram, *ipe* - iesūcināt tik milzīgu šķidruma jeb narkotiku apjomu. Lēmums sadedzināt 80% pierādījumu pirms neatkarīgas verifikācijas liecina par pārlieku steigu un iespējamu vēlmi gūt skandalozus panākumus medijos, kas tagad var izvērsties juridiskā fiasko un starptautiskā skandālā. Šī situācija ir radījusi milzīgus finansiālus un reputācijas zaudējumus legāliem Bolīvijas kokmateriālu eksportētājiem,. Atlikusī piektdaļa koksnes tagad ir kritiski svarīga, lai aizstāvība spētu pilnībā attaisnot uzņēmējus un pierādīt, ka koksne bijusi tīra.

Īpašā koksne kā nišas produkts

Ipe - Brazīlijas valrieksts - un *cumaru* - Brazīlijas tīkkoks - ir vienas no pasaulē cietākajām, blīvākajām un dārgākajām eksotiskajām lapu koksnes sugām. To unikālo fizikālo īpašību dēļ šie kokmateriāli ir augstākās klases – *premium* - materiāls būvniecības un dizaina industrijā, tāpēc pasaules tirgi par tiem izrāda vislielāko interesi. Tā kā abu sugu koksne dabiski noder aizsardzībai pret mitrumu, puvi, kukaiņiem, sēnītēm un pat uguni, tās praktiski nav jāapstrādā ar ķīmiskajiem aizsarglīdzekļiem. To kalpošanas laiks ārpus telpām var sasniegt līdz pat 75 gadiem. Ekskluzīvas āra terases un klāji ir pats populārākais izmantošanas veids. Tos izvēlas luksusa klases privātmājām, jahtām, baseinu zonām un restorānu āra terasēm. Pateicoties milzīgajai nodilumizturībai un spējai izturēt sālsūdens koroziju, *ipe* un *cumaru* plaši izmanto okeāna piestātņu, laipu un promenāžu izbūvei. Piemēram, Ņujorkas Konijailendas promenāde un Disnejvoldas laipas ASV ir būvētas no *ipe* koksnes. Arvien biežāk arhitekti šos materiālus izmanto arī modernu ēku ārējā apdarē to estētisko, silto toņu un ilgmūžības dēļ. Šo koksni izmanto augstākās kategorijas parketa grīdām, masīvkoka mēbelēm, kuģu būvē, kā arī augstas izturības mašīnbūves koka detaļām.

Pieprasījumu pēc šiem kokmateriāliem nosaka valstis ar lielu luksusa būvniecības īpatsvaru, attīstītu piekrastes infrastruktūru vai masīvu kokapstrādes industriju. ASV un Ķīna ir pasaulē pārliecinoši lielākie šīs koksnes importētāji.

ASV ir lielākais tropiskās lapu koksnes patērētājs pasaulē. Šeit ir milzīgs pieprasījums pēc *ipe* un *cumaru* privātajā sektorā ekskluzīvu māju būvniecībā, kur koks ir tradicionāls pamata materiāls. Tāpat ASV pilsētas iepērk šo koksni publiskajiem infrastruktūras projektiem – piekrastes promenādēm un publiskajiem parkiem - soliņiem, laipām.

Savukārt, Ķīna ir kļuvusi par pasaules mēroga "kokapstrādes bāzi". Ķīnieši importē milzīgus apjomus neapstrādātu lapu koksnes baļķu un zāģmateriālu, lai tos pārstrādātu gatavos produktos - grezna parketa grīdās, dizaina mēbelēs un terašu dēļos, ko pēc tam eksportē atpakaļ uz Rietumvalstīm vai izmanto pašu valsts strauji augošajos 5-zvaigžņu kūrortos un jahtu piestātnēs, piemēram, Šanhajā un Haņaņā.

Liela interese ir arī Rietumeiropā, jo te ir ļoti stingras prasības pret būvmateriālu ekoloģiskumu un ilgmūžību. Tā kā Eiropā arvien vairāk cenšas atteikties no plastmasas un kompozītmateriāliem, kā arī betona konstrukcijām fasāžu arhitektūrā, pieprasījums pēc dabiski izturīgas koksnes, kurai nav vajadzīga ķīmiska impregnēšana, tikai pieaug. Eiropieši ir galvenie pircēji, kas prasa FSC sertificētus *ipe* un *cumaru* materiālus, lai pārliecinātos par to legālu izcelsmi.

Arābu šeihu valstu - Dubaijas, Abū Dabī, Kataras, Bahreinas, arī Saūda Arābijas, Kuveitas un Omānas - vērienīgie megaprojekti, mākslīgās salas, luksusa viesnīcas, privātās villas un jahtu piestātnes prasa materiālus, kas spēj izturēt ekstremālu karstumu, tiešus saules starus un intensīvu jūras sālsūdens iedarbību. *Ipe* koksne arābiem ir prestiža un izturības simbols.

Ipe un *cumaru* ir augstākā līmeņa nišas produkts. Kamēr parastā būvniecībā izmanto lētākas skujkoku sugas - priedi, egli vai lapegli, šīs Dienvidamerikas lapu koksnes ir "smagā artilērija" arhitektiem un attīstītājiem, kuriem budžets nav šķērslis un galvenais kritērijs ir uzticamība uz daudziem gadu desmitiem. Tāpēc jebkuri traucējumi piegādes ķēdēs kā piemēram, Čīles tiesvedība un “Bolīvijas

koksnes skandāli” uzreiz tieši ietekmē ekskluzīvu projektu virzību ASV, Ķīnā, Persijas līča valstīs un Rietumeiropā.

Avoti: Pasaules un Eiropas Savienības informācijas vietnes